

010340 2006 PZDB-B-06046

arscheVergunning ex artikel 19d van Natuurbescherming

GEKOMEN DIM

24 MAART 2006

Provincie Zeeland

Het Groene Woud 1 Middelburg Postadres: postbus 165 4330 AD Middelburg
telefoon (0118) 63 17 00 fax (0118) 63 47 56

bericht op brief van: 2-11-2005
 uw kenmerk: Axe 7391
 ons kenmerk: RMW0603421/0511126
 afdeling: Landelijk Gebied en Water
 bijlage(n): -
 behandeld door: Pross, M.
 doorkiesnummer: 0118-631988
 onderwerp: vergunning ex artikel 19d van Natuurbeschermingswet 1998
 veeland.

Rijkswaterstaat Zeeland
 t.a.v. ir. E.J. Blaakman
 Postbus 5014
 4330 KA Middelburg

rijkswaterstaat zeeland
3060
24 MAART 2006
ESD 028.0289
orig nr. 7391/05 531/06
volgsad nr.

verzonden:

23 MAART 2006

Middelburg, 22 maart 2006

INTERN
hfd / afd

HID
 AX
 WW
 BV
 OR
 AXS
 AXW
 AXV
 AXZ
 AXE
 WVV
 WV
 WVM
 WVI
 BBV
 BFM
 BHR
 BIO
 BBD
 BCT

Geachte heer/mevrouw,

1: Inleiding

In uw bovengenoemde brief, die op 3 november 2005 is ontvangen, verzoekt u vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het uitvoeren van werkzaamheden aan het dijkvak Scheldeboulevard te Terneuzen gelegen in, c.q. grenzend aan het Natura 2000-gebied "Westerschelde".

De Westerschelde geniet wettelijke bescherming op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998.

De ontvangst van uw aanvraag is op 11 november 2005 (kenmerk 0511448/0511126) bevestigd.

Bij brief van 31 januari 2006 (kenmerk 0601355/0511126) hebben wij de termijn van afhandeling verlengd met drie maanden.

Uw aanvraag heeft betrekking op het dijkgedeelte tussen km 39 + 680 m en km 41 + 100 m, zoals aangegeven op figuur 1 behorende bij de bij uw aanvraag gevoegde planbeschrijving.

2. De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het versterken van een dijktraject langs de Scheldeboulevard te Terneuzen. Ter hoogte van het westelijk deel bevindt zich een jachthaven; de havendammen daarvan behoren niet tot het projectgebied. Het oostelijk aangrenzende dijktracé, grenzend aan de Ter Lippenspolder, is in 2001 verbeterd.

U geeft aan dat een groot deel van de Nederlandse dijken aan de zeezijde tegen golven wordt beschermd door een steenbekleding. Uit waarnemingen van het waterschap en onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen is naar voren gekomen dat in Zeeland deze steenbekleding onvoldoende tegen zeer zware stormen bestand is. Anders gezegd: de steenbekleding is in veel gevallen te licht en vol-

doet niet aan de veiligheidsnorm. Om dit probleem op te lossen is in 1996 het project Zeeweringen gestart. Hierin werken Rijkswaterstaat, de Zeeuwse waterschappen en de provincie Zeeland samen. Daarvoor is het Projectbureau Zeeweringen in het leven geroepen. Het doel is de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren op de plaatsen waar dat nodig is.

Uit toetsing is naar voren gekomen dat de steenbekleding van het dijktraject Scheldeboulevard te Terneuzen dient te worden verbeterd. Na verbetering dient dit dijktraject te voldoen aan de veiligheidsnorm zoals die is vastgelegd in de Wet op de Waterkering. Veiligheid is eerste prioriteit, maar daarnaast geeft u aan dat er ook aandacht is voor de gevolgen van de dijkverbeteringswerken voor het landschap, de natuur, cultuurhistorie (de LNC-waarden) en overige belangen, zoals ruimtelijke ordening, omwonenden en milieu.

EXTERN

Speciale dienst

AXD
 AXH
 WVD

Ter onderbouwing van uw verzoek heeft u meegezonden het rapport "Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen" van het Projectbureau Zeeweringen en het rapport "Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringstraject langs de Westerschelde, dijktraject Scheldeboulevard Terneuzen, gemeente Terneuzen" van Bureau Waardenburg bv.

3. Beschrijving van de ingreep

Het uit te voeren werk bestaat in hoofdzaak uit:

- het maken van een werkstrook onder langs de dijk, met een maximale breedte van 15 meter, waarbij (voorzover aanwezig) de in de werkstrook aanwezige vegetatie wordt vernietigd,
- het verwijderen van de aanwezige dijkbekleding,
- het waar nodig verwijderen en afvoeren van de teenconstructie,
- het voor een deel afgraven van de kleilaag en het onderliggende zandpakket,
- het waar nodig onder de nieuwe dijkbekleding terugbrengen van een kleipakket van 1,2 m dik
- het aanbrengen van een nieuwe teenconstructie, bestaande uit een teenschot, fosforslakken, geotextiel en breuksteen,
- het aanbrengen van een nieuwe dijkbekleding bestaande uit steenslag, (gekantelde) Haringmanblokken en betonzuilen,
- het vernieuwen van een 3 m breed onderhoudspad op de buitenberm van de dijk met aansluitend een nieuwe grasberm.

4. Beschrijving van de kwalificerende waarden en instandhoudingsdoelstellingen

1.1. Kwalificerende waarden Westerschelde

De Westerschelde betreft het Nederlandse deel van het estuarium van de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan, waarin het getijverschil erg groot wordt. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, zand- en slikplaten en schorren. Onder de schorren langs de Westerschelde bevindt zich het grootste schorregebied van ons land: het Verdrongen Land van Saeftinghe. Naar het westen, buitengaats van de lijn Vlissingen-Breskens, omvat het Natura 2000-gebied de open zee met onder meer de Vlake van de Raan, een ondiepe zandbank en aan de kust de verzande slufte van de Verdrongen Zwarte Polder.

De Westerschelde is een zeer belangrijk broedgebied voor kustbroedvogels van kale, schelpenrijke, zandplaten (bontbekplevier, strandplevier, grote stern, visdief en dwergstern) en broedvogels van schaars begroeide terreinen langs de kust (kluut, zwartkopmeeuw, kleine mantelmeeuw). Ook voor trekvogels is het gebied belangrijk, met een duidelijke tweedeling:

A) vogels die vooral schorgebieden gebruiken zoals grondeleenden en ganzen, maar ook viseters als lepelaar en kleine zilverreiger, meestal sterk geconcentreerd in Saeftinghe. Met name voor grauwe gans en pijlstaart is dit gebied bijzonder belangrijk, voor de grauwe gans is dit het belangrijkste concentratiegebied in Nederland.

B) Vogels van de intergetijdegebieden. Voor steltlopers komt de Westerschelde in Nederland op de derde plaats, na Waddenzee en Oosterschelde, waarbij de Hooge Platen als hoogwatervluchtplaats een prominente positie inneemt. Van relatief groot belang is het gebied voor bontbekplevier, drieteenstrandloper en bonte strandloper, voor welke de Westerschelde belangrijker is dan de Oosterschelde. Voor de Strandplevier is de Westerschelde het belangrijkste gebied in Nederland.

1.2 Instandhoudingsdoelstellingen Westerschelde

In 2000 zijn delen van de Westerschelde krachtens de richtlijn inzake het behoud van de Vogelstand (79/409/EEG) aangewezen als speciale beschermingszone.

In 2003 is de gehele Westerschelde overeenkomstig artikel 4, lid 1 van de Habitatrichtlijn aangemeld als speciale beschermingszone. Op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie de communautaire lijst vastgesteld.

Volgens de Natura 2000 database is het gebied Westerschelde aangemeld voor de habitattypen:

- H1130 Estuaria
- H1310 Zilte pioniersbegroeiingen
- H1320 Slijkgraslanden
- H1330 Schorren en zilte graslanden
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2190 Vochtige duinvalleien

voor de habitatoorten:

- H1014 Nauwe korfslak
- H1095 Zeeprrik
- H1099 Rivierprrik
- H1103 Fint
- H1365 Zeehond
- H1903 Groenknolorchis

en voor de vogelsoorten:

- A005 Fuut – n(iet broedvogel)
- A026 Kleine zilverreiger – n
- A034 Lepelaar – n
- A037 Kleine zwaan – n
- A041 Kolgans – n

Ter onderbouwing van uw verzoek heeft u meegezonden het rapport "Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen" van het Projectbureau Zeeweringen en het rapport "Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringstraject langs de Westerschelde, dijktraject Scheldeboulevard Terneuzen, gemeente Terneuzen" van Bureau Waardenburg bv.

3. Beschrijving van de ingreep

Het uit te voeren werk bestaat in hoofdzaak uit:

- het maken van een werkstrook onder langs de dijk, met een maximale breedte van 15 meter, waarbij (voorzover aanwezig) de in de werkstrook aanwezige vegetatie wordt vernietigd,
- het verwijderen van de aanwezige dijkbekleding,
- het waar nodig verwijderen en afvoeren van de teenconstructie,
- het voor een deel afgraven van de kleilaag en het onderliggende zandpakket,
- het waar nodig onder de nieuwe dijkbekleding terugbrengen van een kleipakket van 1,2 m dik
- het aanbrengen van een nieuwe teenconstructie, bestaande uit een teenschot, fosforslakken, geotextiel en breuksteen,
- het aanbrengen van een nieuwe dijkbekleding bestaande uit steenslag, (gekantelde) Haringmanblokken en betonzuilen,
- het vernieuwen van een 3 m breed onderhoudspad op de buitenberm van de dijk met aansluitend een nieuwe grasberm.

4. Beschrijving van de kwalificerende waarden en instandhoudingsdoelstellingen

1.1. Kwalificerende waarden Westerschelde

De Westerschelde betreft het Nederlandse deel van het estuarium van de Schelde. Het is de enige zeetak in de Delta waar nu nog sprake is van een estuarium. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtvorm ervan, waarin het getijverschil erg groot wordt. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren, zand- en slikplaten en schorren. Onder de schorren langs de Westerschelde bevindt zich het grootste schorregebied van ons land: het Verdrongen Land van Saeftinghe. Naar het westen, buitengaats van de lijn Vlissingen-Breskens, omvat het Natura 2000-gebied de open zee met onder meer de Vlake van de Raan, een ondiepe zandbank en aan de kust de verzande sluffer van de Verdrongen Zwarte Polder.

De Westerschelde is een zeer belangrijk broedgebied voor kustbroedvogels van kale, schelpenrijke, zandplaten (bontbekplevier, strandplevier, grote stern, visdief en dwergstern) en broedvogels van schaars begroeide terreinen langs de kust (kluut, zwartkopmeeuw, kleine mantelmeeuw). Ook voor trekvogels is het gebied belangrijk, met een duidelijke tweedeling:

A) vogels die vooral schorgebieden gebruiken zoals grondeleenden en ganzen, maar ook viseters als lepelaar en kleine zilverreiger, meestal sterk geconcentreerd in Saeftinghe. Met name voor grauwe gans en pijlstaart is dit gebied bijzonder belangrijk, voor de grauwe gans is dit het belangrijkste concentratiegebied in Nederland.

B) Vogels van de intergetijdegebieden. Voor steltlopers komt de Westerschelde in Nederland op de derde plaats, na Waddenzee en Oosterschelde, waarbij de Hooge Platen als hoogwatervluchtplaats een prominente positie inneemt. Van relatief groot belang is het gebied voor bontbekplevier, drieteenstrandloper en bonte strandloper, voor welke de Westerschelde belangrijker is dan de Oosterschelde. Voor de Strandplevier is de Westerschelde het belangrijkste gebied in Nederland.

1.2. Instandhoudingsdoelstellingen Westerschelde

In 2000 zijn delen van de Westerschelde krachtens de richtlijn inzake het behoud van de Vogelstand (79/409/EEG) aangewezen als speciale beschermingszone.

In 2003 is de gehele Westerschelde overeenkomstig artikel 4, lid 1 van de Habitatrichtlijn aangemeld als speciale beschermingszone. Op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie de communautaire lijst vastgesteld.

Volgens de Natura 2000 database is het gebied Westerschelde aangemeld voor de habitattypen:

- H1130 Estuaria
- H1310 Zilte pioniersbegroeiingen
- H1320 Slijkgraslanden
- H1330 Schorren en zilte graslanden
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2190 Vochtige duinvalleien

- H1014 Nauwe korfslak
- H1095 Zeeprik
- H1099 Rivierprik
- H1103 Fint
- H1365 Zeehond
- H1903 Groenknolorchis

en voor de vogelsoorten:

- A005 Fuut – n(iet broedvogel)
- A026 Kleine zilverreiger – n
- A034 Lepelaar – n
- A037 Kleine zwaan – n
- A041 Kolgans – n

voor de habitattoorten:

- A043 *Grauwe gans* – n
- A048 *Bergeend* – n
- A050 *Smient* – n
- A051 *Krakeend* – n
- A052 *Wintertaling* – n
- A053 *Wilde eend* – n
- A054 *Pijlstaart* – n
- A056 *Slobeend* – n
- A069 *Middelste zaagbek* – n
- A081 *Bruine kiekendief* – n
- A103 *Slechtvalk* – n
- A130 *Scholekster* – n
- A132 *Kluut* – n
- A137 *Bontbekplevier* – b(roedvogel),n
- A138 *Strandplevier* – b,n
- A140 *Goudplevier* – n
- A141 *Zilverplevier* – n
- A143 *Kanoet* – n
- A144 *Drieteenstrandloper* – n
- A149 *Bonte strandloper* – n
- A157 *Rosse grutto* – n
- A160 *Wulp* – n
- A161 *Zwarte ruiter* – n
- A162 *Tureluur* – n
- A169 *Steenloper* – n
- A176 *Zwartkopmeeuw* – b
- A183 *Kleine mantelmeeuw* – b
- A191 *Grote stern* – b
- A193 *Visdief* – b
- A195 *Dwergstern* – b
- A272 *Blauwborst* – b

Er is voorgesteld de database aan te vullen met:

- H1110 *Permanent overstroomde zandbanken*
- en een voorstel uit de database te verwijderen:
- H1140 *Slik- en zandplaten*
- A119 *Porseleinhoen*

In het op 15 september 2005 uitgebrachte Natuurprogramma Westerschelde heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kernopgaven en voorlopige doelstellingen voor het Natura 2000-gebied Westerschelde vastgesteld. Als kernopgaven voor de Westerschelde en Saeftinge geldt dat het behouden en ontwikkelen van de natuurkwaliteit vooral gelegen is in:

- de kwaliteit als estuaria-gebied (ruimte en balans laagdynamische / hoogdynamische delen)
- het voortplantingshabitat dat de permanente droge zandplaten en stranden bieden voor kustbroedvogels;
- de diversiteit van schorren en kwelders;
- de binnendijkse brakke gebieden (voor specifieke vogelfuncties en brakke ruigten).

De kernopgaven zijn nader vertaald in algemene instandhoudingsdoelen en doelen per habitattype en soort.

Totdat de instandhoudingsdoelstellingen definitief zijn vastgesteld beschouwen wij het onderstaande beleid als toetsingskader voor de vergunningaanvraag.

5. Wettelijk kader

Per 1 oktober 2005 zijn een aantal artikelen uit de Natuurbeschermingswet 1998 alsmede de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen in werking getreden.

Artikel 10a, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet bepaalt dat Onze Minister gebieden aanwijst ter uitvoering van richtlijn (EEG) nr. 79/409 (Vogelrichtlijn) en richtlijn (EEG) nr. 92/43 (Habitatrichtlijn).

Het tweede lid van artikel 10a bepaalt dat een besluit als bedoeld in het eerste lid, de instandhoudingsdoelstelling voor het gebied bevat. Tot de instandhoudingsdoelstelling behoren in ieder geval:

- a. de doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van de leefgebieden, voorzover vereist ingevolge richtlijn (EEG) nr. 79/409 of
- b. de doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van de natuurlijke habitats of populaties in het wild levende dier- en plantensoorten voorzover vereist ingevolge richtlijn (EEG) nr. 92/43.

In het derde lid van artikel 10a is aangegeven dat de instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, mede betrekking kan hebben op doelstellingen ten aanzien van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, anders dan vereist ingevolge de richtlijnen, bedoeld in het tweede lid.

Op grond van artikel 19d, eerste lid, is het verboden zonder vergunning, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, van Gedeputeerde Staten projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of een gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, kunnen verslechteren of een verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Volgens artikel 19e houden Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, rekening:

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling kan hebben voor een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, en
- b. met een op grond van artikel 19a of artikel 19b vastgesteld beheersplan.

Artikel 19f bepaalt dat voor nieuwe projecten of andere handelingen waarover Gedeputeerde Staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een op grond van artikel 10a, eerste lid, of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer alvorens Gedeputeerde Staten een besluit nemen, een passende beoordeling maakt van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, eerste lid, geeft aan dat een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, slechts kan worden verleend indien Gedeputeerde Staten uit de passende beoordeling, bedoeld in artikel 19f, eerste lid, zich ervan hebben verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zullen worden aangetast.

Volgens artikel 19l, eerste lid, neemt een ieder voldoende zorg in acht voor de instandhouding van een gebied aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, artikel 10a, eerste lid of waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12.

De zorg, bedoeld in artikel 19l, eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid, dan wel gelet op de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, nadelige gevolgen voor het gebied, bedoeld in het eerste lid, kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten, dan wel, indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Volgens artikel V, eerste lid, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, gelden de besluiten van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit tot aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden als besluiten als bedoeld in artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998.

6. Beleid

Delen van de Westerschelde zijn door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij besluit van 24 maart 2000 (nr. N/2000/330) krachtens de Vogelrichtlijn aangewezen als speciale beschermingszone.

In 2003 is de Westerschelde door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit overeenkomstig artikel 4, lid 1 van de Habitatrichtlijn bij de Europese Commissie aangemeld als speciale beschermingszone. Op grond van het bepaalde in artikel V, eerste lid, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, dient de Westerschelde aangemerkt te worden als Natura 2000-gebied (artikel 10a Natuurbeschermingswet 1998).

In 1991 is voor het gebied het Beleidsplan Westerschelde vastgesteld. In de hoofddoelstelling worden economische ontwikkelingsmogelijkheden gekoppeld aan een situatie waarbij natuurfuncties gehandhaafd en kunnen worden hersteld en potentiële natuurwaarden kunnen worden ontwikkeld. Het belang van de waterkering dient daarbij te worden gewaarborgd. De dijken met de bijbehorende vooroeververdedigingen, inclusief de compartimenteringsdammen, hebben primair een waterstaatkundige functie. Het normale onderhoud en beheer aan deze waterstaatswerken kan zonder beperking doorgang vinden. De dijken en dammen zijn echter ook van betekenis voor de natuurfunctie. De harde substraten bezitten een zeer rijke onderwaterflora en -fauna. Naast de handhaving van de goede waterkwaliteit als essentiële voorwaarde is het beheer van de steenglooiingen bepalend voor het voortbestaan van deze levensgemeenschappen. Bij de keuze van materialen en uitvoeringswijze van onderhoud en aanpassings- of herstelwerkzaamheden dienen deze aspecten in de afweging te worden betrokken.

Volgens artikel 19e houden Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, rekening:

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling kan hebben voor een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, en
- b. met een op grond van artikel 19a of artikel 19b vastgesteld beheersplan.

Artikel 19f bepaalt dat voor nieuwe projecten of andere handelingen waarover Gedeputeerde Staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een op grond van artikel 10a, eerste lid, of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer alvorens Gedeputeerde Staten een besluit nemen, een passende beoordeling maakt van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, eerste lid, geeft aan dat een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, slechts kan worden verleend indien Gedeputeerde Staten uit de passende beoordeling, bedoeld in artikel 19f, eerste lid, zich ervan hebben verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zullen worden aangetast.

Volgens artikel 19l, eerste lid, neemt een ieder voldoende zorg in acht voor de instandhouding van een gebied aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, artikel 10a, eerste lid of waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12.

De zorg, bedoeld in artikel 19l, eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid, dan wel gelet op de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, nadelige gevolgen voor het gebied, bedoeld in het eerste lid, kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten, dan wel, indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Volgens artikel V, eerste lid, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, gelden de besluiten van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit tot aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden als besluiten als bedoeld in artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998.

6. Beleid

Delen van de Westerschelde zijn door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij besluit van 24 maart 2000 (nr. N/2000/330) krachtens de Vogelrichtlijn aangewezen als speciale beschermingszone.

In 2003 is de Westerschelde door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit overeenkomstig artikel 4, lid 1 van de Habitatrichtlijn bij de Europese Commissie aangemeld als speciale beschermingszone. Op grond van het bepaalde in artikel V, eerste lid, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, dient de Westerschelde aangemerkt te worden als Natura 2000-gebied (artikel 10a Natuurbeschermingswet 1998).

In 1991 is voor het gebied het Beleidsplan Westerschelde vastgesteld. In de hoofddoelstelling worden economische ontwikkelingsmogelijkheden gekoppeld aan een situatie waarbij natuurfuncties gehandhaafd en kunnen worden hersteld en potentiële natuurwaarden kunnen worden ontwikkeld. Het belang van de waterkering dient daarbij te worden gewaarborgd. De dijken met de bijbehorende vooroeververdedigingen, inclusief de compartimenteringsdammen, hebben primair een waterstaatkundige functie. Het normale onderhoud en beheer aan deze waterstaatswerken kan zonder beperking doorgang vinden. De dijken en dammen zijn echter ook van betekenis voor de natuurfunctie. De harde substraten bezitten een zeer rijke onderwaterflora en -fauna. Naast de handhaving van de goede waterkwaliteit als essentiële voorwaarde is het beheer van de steenglooiingen bepalend voor het voortbestaan van deze levensgemeenschappen. Bij de keuze van materialen en uitvoeringswijze van onderhoud en aanpassings- of herstelwerkzaamheden dienen deze aspecten in de afweging te worden betrokken.

De in 2001 door Nederland en Vlaanderen gezamenlijk opgestelde Lange termijnvisie voor het Schelde-estuarium stelt instandhouding van de fysieke systeemkenmerken van het estuarium als uitgangspunt voor beheer en beleid. In de nadere uitwerking 'Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium' zijn voor het gebied grenzend aan de Scheldeboulevard in Terneuzen geen maatregelen voorzien.

In december heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ambtelijke concepten van het Natura 2000 doelendocument en zgn. gebiedendocumenten voor de verschillende Natura 2000-gebieden, waaronder de Westerschelde, aan overheden en maatschappelijke organisaties voor commentaar voorgelegd. In het doelendocument zijn kernopgaven voor de verschillende Natura 2000 landschappen, zoals Duinen en Noordzee, Waddenzee, Delta, geformuleerd. In de gebiedsdocumenten zijn de kernopgaven nader uitgewerkt in algemene instandhoudingsdoelstellingen en instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en –soorten en/of vogelsoorten. Het Natura 2000 doelendocument en het gebiedsdocument voor de Westerschelde zullen naast het Natuurprogramma Westerschelde in de overweging bij de aangevraagde vergunning worden betrokken.

7. Advisering en inspraak

Een afschrift van uw verzoek is verzonden naar de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het college van burgemeesters en wethouders van de gemeente Terneuzen. Daarnaast hebben wij ten aanzien van uw verzoek Vogelbescherming Nederland en de Zeeuwse milieufederatie in de gelegenheid gesteld een zienswijze ten aanzien van uw verzoek naar voren te brengen. Hiertoe is een ontwerpbeschikking toegezonden.

Er zijn door ons geen zienswijzen ten aanzien van bovengenoemde ontwerpbeschikking ontvangen.

8. Overwegingen

Ten aanzien van uw verzoek hebben wij het volgende overwogen.

De aanvraag dient te worden getoetst aan de uitgangspunten van de Natuurbeschermingswet 1998 en aan het hierboven beschreven beleid. Door deze instrumenten gezamenlijk ontstaat een beschermingskader voor de wezenlijke kenmerken van de waarden van de betrokken Natura 2000-gebied Westerschelde. Omdat de instandhoudingsdoelen nog niet zijn vastgesteld zullen de gevolgen voor de habitat- en vogelwaarden in de speciale beschermingszone worden beoordeeld op basis van het aanwijzingsbesluit voor het Vogelrichtlijngebied, het in september 2005 verschenen Natuurprogramma Westerschelde en het in december 2005 door het ministerie van LNV uitgebrachte (concept-)gebiedendocument voor de Westerschelde.

8.1 Passende beoordeling

Op 7 september 2004 heeft het Europees Hof van Justitie (hierna: Hof) uitspraak gedaan op het verzoek om een prejudiciële beslissing betreffende de uitleg van artikel 6 van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, de Habitatrichtlijn. Overwegingen uit het arrest van het Hof maken duidelijk dat, indien een plan of project geen significante gevolgen heeft voor een gebied, het maken van een passende beoordeling niet nodig is. Het Hof geeft in relatie tot artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn in haar uitspraak van 7 september 2004 de mogelijkheid weer dat een plan of project gevolgen voor de relevante specifieke instandhoudingsdoelstellingen kan meebrengen, zonder dat dit ook direct significante effecten op deze specifieke instandhoudingsdoelstellingen zal (kunnen) sorteren.

Bij het vervangen van de huidige dijkbekleding is er sprake is van een ingreep in het natuurlijk milieu. De werkzaamheden houden niet direct verband met het beheer en zijn ook niet nodig voor het beheer van de speciale beschermingszone. In het bij de aanvraag gevoegde rapport van Bureau Waardenburg wordt geconstateerd dat de uit te voeren werken mogelijk significante gevolgen kunnen hebben voor het betrokken gebied en dat een passende beoordeling uitgevoerd moet worden om dit vast te stellen. In het bedoelde rapport is deze passende beoordeling opgenomen; hierin worden de versturende effecten op de natuurlijke waarden van het gebied en de mogelijke gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen beschreven.

De aanvraag heeft betrekking op het versterken van een dijktraject langs de Scheldeboulevard te Terneuzen. Het betrokken dijktraject heeft een lengte van ca. 1400 m en bevindt zich tussen km 39.680 en km 41.100.

Aan de westzijde bevinden zich de havendammen van een jachthaven; de havendammen en het ten westen daarvan gelegen gebied zijn nog niet verbeterd. Van het aan de oostzijde gelegen gebied de Ser Lipenspolder is de dijk in 2001 verbeterd.

De wens tot het uitvoeren van werkzaamheden om de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren en te laten voldoen aan de veiligheidsnormen kunnen wij onderschrijven.

De bij de aanvraag gevoegde 'Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen' bevat, tezamen met de meegezonden 'Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringsproject langs de Westerschelde' naar onze mening alle relevante informatie voor de beoordeling van deze aanvraag. De planbeschrijving is een samenvatting van het technisch ontwerp en andere studies. Het geeft aan wat de bedoeling is, hoe en wanneer het werk wordt uitgevoerd, welke gevolgen het werk heeft op de omgeving in de ruimste zin van het woord en hoe wordt omgegaan met de eventuele gevolgen van de werkzaamheden.

In de habitattoets van Bureau Waardenburg wordt aangegeven dat de uit te voeren werken geen permanente effecten op het Natura 2000-gebied hebben; gedurende de uitvoering zullen de werkzaamheden wel tijdelijke effecten met zich meebrengen.

De significantie van effecten op vogels wordt kwantitatief bepaald, waarbij bezien wordt welk deel van de in de Westerschelde voorkomende populaties worden verstoord. Uitgangspunt daarbij zijn de aantallen volgens het SOVON-rapport "Belangrijke Vogelgebieden in Nederland" (Van Roomen et al; 2000).

8.1.1 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als hoogwatervluchtplaats (hvp)

Bij de Scheldeboulevard is geen schor aanwezig zodat de vogels bij hoog water nauwelijks mogelijkheden hebben ter plaatse te overtijden. Bij een tijdens een drietal dagen in het voorjaar van 2004 uitgevoerde hoogwatertellingen op het dijktraject (inclusief een verstoringszone van ca. 500 meter) waren maar beperkte aantallen vogels te zien. Op de eerste dag zijn 28 scholeksters, 12 bergeenden en 5 andere steltlopers aangetroffen. Een tweede dag geen enkele vogel en de derde dag in totaal 11 steltlopers. Op de dammen van de voormalige veerhaven en de oostelijke dam van het sluisencomplex van Terneuzen komen grotere aantallen overtijende vogels voor. Te verwachten is dat de vogels tijdens de werkzaamheden hiernaar uit zullen wijken. Gelet op de beperkte aantallen is dit niet als een significant effect aan te merken.

8.1.2 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als foerageergebied

De slikken bij de Scheldeboulevard kennen slechts een beperkte droogvalduur. In verband met de ligging van het dijktraject tegen de bebouwde kom van Terneuzen aan is de verstoring door passanten en recreanten, waar onder mensen die op het slik hun hond uitlaten, groot. Door Bureau Waardenburg is het relatieve aandeel van de slikken bij de Scheldeboulevard aan de oppervlakte slik in de telvakken in dit deel van de Westerschelde bepaald. Door dat relatieve aandeel te vermenigvuldigen met de telgegevens voor de betrokken telgebieden zijn vervolgens per soort waarvoor de Westerschelde zich als Vogelrichtlijngebied heeft gekwalificeerd maximale aantallen vogels berekend. Vervolgens zijn in april en mei 2004 voor twee representatief gemaakte telvakken van 400 m² op het dijktraject het aantal aanwezige en foeragerende vogels geteld. In april zijn in totaal 16 en in mei 22 vogels geteld waarvan 11 respectievelijk 22 foeragerend. Het beeld dat het gebied vanwege verstoring minder geschikt is voor foeragerende vogels werd hiermee bevestigd.

Visdieven uit de kolonie bij Terneuzen foerageren ook in het gebied direct voor het dijktraject; met name bij laag water houden zij zich op rond de strekdammen op ca. 200 meter van de uit te voeren werken. Op die afstand treden geen versturende effecten op.

8.1.3 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als broedgebied

Het gebied biedt geen geschikte broedgelegenheid aan vogels, en er zijn dan ook geen broedende vogels aangetroffen.

8.1.4 Effecten op onderwaterflora- en fauna

Door het aanbrengen van een nieuwe dijkbekleding worden de huidige natuurwaarden op de dijkglooiing vernietigd. In een periode van enkele jaren zal de natuur op de nieuwe bekledingen zich echter weer ontwikkelen. Deze ontwikkeling wordt mede beïnvloed door het bekledingstype. Door middel van een alternatievenonderzoek, opgenomen in de planbeschrijving, is aandacht besteed aan verschillende te gebruiken bekledingstypen. Bij het gekozen alternatief wordt de milieubelasting zoveel mogelijk beperkt door bestaande materialen maximaal te hergebruiken; de natuurwaarden op de glooiing kunnen zich hierbij volledig herstellen.

8.1.5 Effecten op planten

Omdat ter plaatse van de Scheldeboulevard geen schor aanwezig is ontbreekt een plantenbegroeiing vrijwel volledig; de voor de Westerschelde kwalificerende groenknolorchis komt in het projectgebied dan ook niet voor.

De wens tot het uitvoeren van werkzaamheden om de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren en te laten voldoen aan de veiligheidsnormen kunnen wij onderschrijven.

De bij de aanvraag gevoegde 'Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen' bevat, tezamen met de meegezonden 'Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringsproject langs de Westerschelde' naar onze mening alle relevante informatie voor de beoordeling van deze aanvraag. De planbeschrijving is een samenvatting van het technisch ontwerp en andere studies. Het geeft aan wat de bedoeling is, hoe en wanneer het werk wordt uitgevoerd, welke gevolgen het werk heeft op de omgeving in de ruimste zin van het woord en hoe wordt omgegaan met de eventuele gevolgen van de werkzaamheden.

In de habitattoets van Bureau Waardenburg wordt aangegeven dat de uit te voeren werken geen permanente effecten op het Natura 2000-gebied hebben; gedurende de uitvoering zullen de werkzaamheden wel tijdelijke effecten met zich meebrengen.

De significantie van effecten op vogels wordt kwantitatief bepaald, waarbij bezien wordt welk deel van de in de Westerschelde voorkomende populaties worden verstoord. Uitgangspunt daarbij zijn de aantallen volgens het SOVON-rapport "Belangrijke Vogelgebieden in Nederland" (Van Roomen et al; 2000).

8.1.1 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als hoogwatervluchtplaats (hvp)

Bij de Scheldeboulevard is geen schor aanwezig zodat de vogels bij hoog water nauwelijks mogelijkheden hebben ter plaatse te overtuigen. Bij een tijdens een drietal dagen in het voorjaar van 2004 uitgevoerde hoogwatertellingen op het dijktraject (inclusief een verstoringzone van ca. 500 meter) waren maar beperkte aantallen vogels te zien. Op de eerste dag zijn 28 scholeksters, 12 bergeenden en 5 andere steltlopers aangetroffen. Een tweede dag geen enkele vogel en de derde dag in totaal 11 steltlopers. Op de dammen van de voormalige veerhaven en de oostelijke dam van het sluiscomplex van Terneuzen komen grotere aantallen overtuigende vogels voor. Te verwachten is dat de vogels tijdens de werkzaamheden hiernaar uit zullen wijken. Gelet op de beperkte aantallen is dit niet als een significant effect aan te merken.

8.1.2 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als foerageergebied

De slikken bij de Scheldeboulevard kennen slechts een beperkte droogvalduur. In verband met de ligging van het dijktraject tegen de bebouwde kom van Terneuzen aan is de verstoring door passanten en recreanten, waar onder mensen die op het slik hun hond uitlaten, groot. Door Bureau Waardenburg is het relatieve aandeel van de slikken bij de Scheldeboulevard aan de oppervlakte slik in de telvakken in dit deel van de Westerschelde bepaald. Door dat relatieve aandeel te vermenigvuldigen met de telgegevens voor de betrokken telgebieden zijn vervolgens per soort waarvoor de Westerschelde zich als Vogelrichtlijngebied heeft gekwalificeerd maximale aantallen vogels berekend. Vervolgens zijn in april en mei 2004 voor twee representatief geachte telvakken van 400 m² op het dijktraject het aantal aanwezige en foeragerende vogels geteld. In april zijn in totaal 16 en in mei 22 vogels geteld waarvan 11 respectievelijk 22 foeragerend. Het beeld dat het gebied vanwege verstoring minder geschikt is voor foeragerende vogels werd hiermee bevestigd.

Visdieven uit de kolonie bij Terneuzen foerageren ook in het gebied direct voor het dijktraject; met name bij laag water houden zij zich op rond de strekdammen op ca. 200 meter van de uit te voeren werken. Op die afstand treden geen versturende effecten op.

8.1.3 Effecten op de functie van het buitendijks gebied als broedgebied

Het gebied biedt geen geschikte broedgelegenheid aan vogels, en er zijn dan ook geen broedende vogels aangetroffen.

8.1.4 Effecten op onderwaterflora- en fauna

Door het aanbrengen van een nieuwe dijkbekleding worden de huidige natuurwaarden op de dijkglooiing vernietigd. In een periode van enkele jaren zal de natuur op de nieuwe bekledingen zich echter weer ontwikkelen. Deze ontwikkeling wordt mede beïnvloed door het bekledingstype. Door middel van een alternatievenonderzoek, opgenomen in de planbeschrijving, is aandacht besteed aan verschillende te gebruiken bekledingstypen. Bij het gekozen alternatief wordt de milieubelasting zoveel mogelijk beperkt door bestaande materialen maximaal te hergebruiken; de natuurwaarden op de glooiing kunnen zich hierbij volledig herstellen.

8.1.5 Effecten op planten

Omdat ter plaatse van de Scheldeboulevard geen schor aanwezig is ontbreekt een plantenbegroeiing vrijwel volledig; de voor de Westerschelde kwalificerende groenknolorchis komt in het projectgebied dan ook niet voor.

8.1.6 Effecten op fauna (exclusief vogels)

Overige soorten waarvoor de Westerschelde als Habitatrichtlijngebied is aangemeld zijn rivierprik, zeeprik en gewone zeehond. Deze soorten komen in de omgeving van het projectgebied niet voor.

8.1.7 Effecten op habitattypen

Het gebied grenzend aan de buitenteen van de dijk behoort tot het habitatype estuaria; de gehele Westerschelde beneden de gemiddeld hoogwaterlijn bestaat uit dit habitatype. De teen van de dijk verschuift niet zodat geen oppervlakte verloren gaat; wel wordt de kreukelberm die aan de teen van de dijk grenst opgehoogd. Omdat dit niet ten koste gaat van slik, schor of droogvallende platen heeft dit geen effect op kwalificerend habitat.

Door het vergraven van het gebied direct grenzend aan de ondertafel en het gebruik van een werkstrook van ca 15 meter zullen wel tijdelijke effecten optreden. Het tijdelijk aangetast slikhabitat beslaat een te verwaarlozen percentage van dit habitatype in de Westerschelde en zeker indien zorgvuldig wordt gewerkt en de in de planbeschrijving voorgestelde mitigerende maatregelen worden getroffen is te verwachten dat het slik zich snel zal herstellen en er geen sprake zal zijn van een significant effect.

Geconcludeerd wordt dat als gevolg van de ingreep:

- de samenhang waarin leefgebieden voorkomen wordt niet aangetast,
- de beschikbare oppervlakte van gemeenschappen en populaties niet kleiner wordt dan de noodzakelijke minimumarealen,
- het bestaande netwerk van habitattypen en verbindingen niet in kwaliteit afneemt.

8.2 Mitigerende maatregelen

Uitvoering van de werkzaamheden is gepland in de periode van 1 april tot en met 1 oktober daaropvolgend. Deze periode wordt ingegeven vanuit het belang van de veiligheid; er mogen namelijk geen werkzaamheden aan de waterkering worden verricht in het stormseizoen t.w. tussen 1 oktober en 1 april. Voorbereidende werkzaamheden waarbij de dijkbekleding nog gesloten blijft (b.v. aanvoer van materieel) kunnen bij voorkeur al in de laatste dagen van maart tot uiterlijk 15 april worden uitgevoerd, Om de effecten op natuur zoveel mogelijk te voorkomen worden de volgende mitigerende maatregelen getroffen:

- 1) Niet overal gelijktijdig op het gehele traject werken en één richting uit werken.
- 2) Geen stenen breken op of aan de buitenzijde van de dijk.
- 3) De breedte van de kreukelberm bedraagt, gerekend vanuit de waterbouwkundige teen van de dijk, maximaal vijf meter.
- 4) Overtollig materiaal (grond en stenen) dat vrijkomt bij het uitgraven en vervangen van de dijkteen, zal in de (nieuwe)kreukelberm worden verwerkt door het langs de dijk binnen de kreukelberm of op de ondertafel maximaal te uit te spreiden. Eventuele perkoenpalen in het overtollig materiaal worden verwijderd en afgevoerd.
- 5) Als na uitvoering van maatregel 4 nog overtollig materiaal (zand of klei) overblijft, dan kan dat alleen onder bepaalde voorwaarden op naburige stukjes voorland boven CHW worden gestort. Hierover zal dan afstemming met de bij het Projectbureau Zeeweringen betrokken ecologen plaatsvinden.
- 6) De buitendijkse werkstrook bedraagt maximaal 15 m, gerekend vanuit de waterbouwkundige teen van de dijk.
- 7) Het aan de kreukelberm grenzende slik dat deel heeft uitgemaakt van de werkstrook, zal op de oorspronkelijke hoogte worden teruggebracht.
- 8) Het voorland buiten de werkstrook mag tijdens de werkzaamheden niet betreden of bereden worden.
- 9) Het gras op het bovenloop (waar aanwezig) wordt zo kort mogelijk gehouden vanaf half maart tot aanvang van de werkzaamheden.
- 10) Geen opslag van materiaal/materieel in de vegetatie op het voorland in de Oost-Buitenhaven tegenover het paviljoen.

8.3 Cumulatieve effecten

De beoordeling van de cumulatieve effecten in de Westerschelde is vanwege de dynamiek van het systeem moeilijk vast te stellen. Waargenomen veranderingen kunnen het gevolg zijn van natuurlijke processen of menselijke ingrepen en effecten van afzonderlijke ingrepen zijn ook moeilijk te onderscheiden. In de Westerschelde treden al langer effecten op onder invloed van menselijke ingrepen als inpolderingen en dijkverzwaringen, vaargeulverruiming, lozingen van verontreinigd water, baggerwerkzaamheden, visserij, scheepvaart, zandwinning en recreatie. Op dit moment optredende veranderingen zijn deels een gevolg van ingrepen in het verleden. Het areaal slikken en platen is tussen ca 1960 en 1997 toegenomen met ongeveer 460 ha (ten koste van ondiep watergebieden) door het dichtslibben van kortsluitgeulen en hiermee het aaneengroeien van platen. Sinds 1997 is er in dit opzicht min of meer sprake van een evenwichtssituatie. Tussen 1996 en 2001 heeft wel een verlaging van de platen plaats gevonden; de effecten daarvan op de droogvalduur en daarmee de foerageermogelijkheden voor vogels en de kwaliteit van het habitat zijn niet bekend. Ondanks dat bij herstel van dit dijktraject geen direct permanent ruimteverlies verwacht wordt en dus geen significant negatief effect veroorzaakt leiden de gezamenlijke dijkherstelwerkzaamheden wel tot een herstelopgaaf.

8.3.1 Autonome ontwikkelingen

In het kader van de ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium, waar de Westerschelde onderdeel van uitmaakt, worden maatregelen voorbereid die de natuurlijkheid, de toegankelijkheid en de veiligheid van het estuarium moeten vergroten. Het in een goede staat van instandhouding brengen van het Natura 2000-gebied Westerschelde maakt daar onderdeel van uit. De maatregelen om de dijken te versterken passen binnen de lange termijn visie voor het Schelde-estuarium die aan de ontwikkelingsschets ten grondslag ligt. Bij deze aanpak van de cumulatieve effecten worden significante effecten voorkomen. Cumulatieve effecten voor een aantal soorten zijn niet geheel uit te sluiten; conclusies hierover kunnen pas worden getrokken nadat de instandhoudingsdoelstellingen voldoende concreet zijn uitgewerkt.

8.3.2 Visserij

Visserij op de Westerschelde vindt in beperkte mate plaats en is niet van invloed op de slikbiotopen die door de verbetering van de dijktaaluds worden beïnvloed.

8.3.3 Recreatie

De recreatie op en langs de Westerschelde bestaat uit recreatievaart vanuit een aantal jachthavens, sportvisserij, oeverrecreatie op strandjes en slikken en fietsen op een aantal buitendijks gelegen onderhoudspaden van de dijk. Een toename van strandrecreatie en watersport is niet voorzien.

Op plaatsen waar verstoring van foeragerende of overtijende vogels kan optreden worden beperkingen aan het fietsverkeer opgelegd.

8.3.4 Overige activiteiten

De Westerschelde is een drukke scheepvaartroute en in het kader van de ontwikkelingsschets Schelde-estuarium is voorzien in een verbetering van de bereikbaarheid door verdieping van de vaargeul. De negatieve effecten op het Habitatgebied wordt gecompenseerd door natuurontwikkelingsprojecten (2° verdieping) of leiden niet tot een compensatieopgaaf (3° verdieping). Andere dijkversterkingsprojecten die in 2006 worden uitgevoerd zijn de Voorhavens in Hansweert en Breskens

8.4 Conclusie passende beoordeling en cumulatieve effecten

Omdat het op voorhand niet mogelijk is significante effecten op de soorten en habitats waarvoor de Westerschelde als speciale beschermingszone is aangemeld uit te sluiten is, conform artikel 19f van de Natuurbeschermingswet 1998, een passende beoordeling gemaakt van het dijkverbeteringsproject Scheldeboulevard te Terneuzen, waarbij rekening is gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van de Westerschelde.

Er is sprake van tijdelijke effecten in de vorm van aantasting van slik tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Daarnaast vindt door de werkzaamheden een beperkte extra verstoring plaats van de functie van slikken als foerageergebied en dijktaaluds en strekdammen als hoogwatervluchtplaats voor vogels. In relatie tot de in de Westerschelde beschikbare gebieden zijn deze effecten niet significant.

In verband met cumulatie is ook gekeken naar dijkversterkingsprojecten die tegelijkertijd worden uitgevoerd. Omdat de projecten verspreid over de Westerschelde liggen is niet te verwachten dat ze dezelfde vogels zullen beïnvloeden.

Op basis van deze passende beoordeling en de op dit moment best beschikbare informatie komen wij tot de conclusie dat de natuurlijke kenmerken van de Westerschelde niet zullen worden aangetast.

9. Besluit

Gelet op het voorgaande verlenen wij de door u gevraagde vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het uitvoeren van dijkverbeteringswerkzaamheden aan de Scheldeboulevard te Terneuzen, één en ander conform uw aanvraag en de daarbij behorende rapporten "Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen" en "Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringsproject langs de Westerschelde, Dijktraject Scheldeboulevard Terneuzen, gemeente Terneuzen".

Nu wij voor het verbeteren van de dijk langs de Scheldeboulevard in Terneuzen in het kader van deze procedure op grond van de Natuurbeschermingswet een vergunning verleen en een habitattoets uitgevoerd hebben, hoeft bij de verlening van een andere vergunning of ontheffing geen habitattoets meer uitgevoerd te worden.

Ter bescherming van de in het Natura 2000-gebied aanwezige natuurwaarden verbinden wij aan deze vergunning de volgende voorwaarden:

8.3.1 Autonome ontwikkelingen

In het kader van de ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium, waar de Westerschelde onderdeel van uitmaakt, worden maatregelen voorbereid die de natuurlijkheid, de toegankelijkheid en de veiligheid van het estuarium moeten vergroten. Het in een goede staat van instandhouding brengen van het Natura 2000-gebied Westerschelde maakt daar onderdeel van uit. De maatregelen om de dijken te versterken passen binnen de lange termijn visie voor het Schelde-estuarium die aan de ontwikkelingsschets ten grondslag ligt. Bij deze aanpak van de cumulatieve effecten worden significante effecten voorkomen. Cumulatieve effecten voor een aantal soorten zijn niet geheel uit te sluiten; conclusies hierover kunnen pas worden getrokken nadat de instandhoudingsdoelstellingen voldoende concreet zijn uitgewerkt.

8.3.2 Visserij

Visserij op de Westerschelde vindt in beperkte mate plaats en is niet van invloed op de slikbiotopen die door de verbetering van de dijkwalen worden beïnvloed.

8.3.3 Recreatie

De recreatie op en langs de Westerschelde bestaat uit recreatievaart vanuit een aantal jachthavens, sportvisserij, oeverrecreatie op strandjes en slikken en fietsen op een aantal buitendijks gelegen onderhoudspaden van de dijk. Een toename van strandrecreatie en watersport is niet voorzien.

Op plaatsen waar verstoring van foeragerende of overtijende vogels kan optreden worden beperkingen aan het fietsverkeer opgelegd.

8.3.4 Overige activiteiten

De Westerschelde is een drukke scheepvaartroute en in het kader van de ontwikkelingsschets Schelde-estuarium is voorzien in een verbetering van de bereikbaarheid door verdieping van de vaargeul. De negatieve effecten op het Habitatgebied wordt gecompenseerd door natuurontwikkelingsprojecten (2^e verdieping) of leiden niet tot een compensatieopgave (3^e verdieping). Andere dijkversterkingsprojecten die in 2006 worden uitgevoerd zijn de Voorhavens in Hansweert en Breskens

8.4 Conclusie passende beoordeling en cumulatieve effecten

Omdat het op voorhand niet mogelijk is significante effecten op de soorten en habitats waarvoor de Westerschelde als speciale beschermingszone is aangemeld uit te sluiten is, conform artikel 19f van de Natuurbeschermingswet 1998, een passende beoordeling gemaakt van het dijkverbeteringsproject Scheldeboulevard te Terneuzen, waarbij rekening is gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van de Westerschelde.

Er is sprake van tijdelijke effecten in de vorm van aantasting van slik tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Daarnaast vindt door de werkzaamheden een beperkte extra verstoring plaats van de functie van slikken als foerageergebied en dijkwalen en strekdammen als hoogwatervluchtplaats voor vogels. In relatie tot de in de Westerschelde beschikbare gebieden zijn deze effecten niet significant.

In verband met cumulatie is ook gekeken naar dijkversterkingsprojecten die tegelijkertijd worden uitgevoerd. Omdat de projecten verspreid over de Westerschelde liggen is niet te verwachten dat ze dezelfde vogels zullen beïnvloeden.

Op basis van deze passende beoordeling en de op dit moment best beschikbare informatie komen wij tot de conclusie dat de natuurlijke kenmerken van de Westerschelde niet zullen worden aangetast.

9. Besluit

Gelet op het voorgaande verlenen wij de door u gevraagde vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het uitvoeren van dijkverbeteringswerkzaamheden aan de Scheldeboulevard te Terneuzen, één en ander conform uw aanvraag en de daarbij behorende rapporten "Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Scheldeboulevard Terneuzen" en "Passende beoordeling in kader Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van een dijkverbeteringsproject langs de Westerschelde, Dijktraject Scheldeboulevard Terneuzen, gemeente Terneuzen".

Nu wij voor het verbeteren van de dijk langs de Scheldeboulevard in Terneuzen in het kader van deze procedure op grond van de Natuurbeschermingswet een vergunning verleen en een habitattoets uitgevoerd hebben, hoeft bij de verlening van een andere vergunning of ontheffing geen habitattoets meer uitgevoerd te worden.

Ter bescherming van de in het Natura 2000-gebied aanwezige natuurwaarden verbinden wij aan deze vergunning de volgende voorwaarden:

1. Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden de onderstaande mitigerende maatregelen, zoals aangegeven in hst 5.3.2 van de bij de aanvraag meegezonden planbeschrijving, getroffen:
  - Niet overal gelijktijdig op het gehele traject werken en één richting uit werken.
  - Geen stenen breken op of aan de buitenzijde van de dijk.
  - De breedte van de kreukelberm bedraagt, gerekend vanuit de waterbouwkundige teen van de dijk, maximaal vijf meter.
  - Overtollig materiaal (grond en stenen) dat vrijkomt bij het uitgraven en vervangen van de dijkteen, zal in de (nieuwe)kreukelberm worden verwerkt door het langs de dijk binnen de kreukelberm of op de ondertafel maximaal te uit te spreiden. Eventuele perkoenpalen in het overtollig materiaal worden verwijderd en afgevoerd.
  - Als na uitvoering van maatregel 4 nog overtollig materiaal (zand of klei) overblijft, dan kan dat alleen onder bepaalde voorwaarden op naburige stukjes voorland boven CHW worden gestort. Hierover zal dan afstemming met de bij het Projectbureau Zeeweringen betrokken ecologen plaatsvinden.
  - De buitendijkse werkstrook bedraagt maximaal 15 m, gerekend vanuit de waterbouwkundige teen van de dijk.
  - Het aan de kreukelberm grenzende slik dat deel heeft uitgemaakt van de werkstrook, zal op de oorspronkelijke hoogte worden teruggebracht.
  - Het voorland buiten de werkstrook mag tijdens de werkzaamheden niet betreden of bereden worden.
  - Het gras op het bovenbeloop (waar aanwezig) wordt zo kort mogelijk gehouden vanaf half maart tot aanvang van de werkzaamheden.
  - Geen opslag van materiaal/materieel in de vegetatie op het voorland in de Oost-Buitenhaven tegenover het paviljoen.
2. Bij de inzet van hydraulische machines dient te worden voorkomen dat er olie lekkage plaats vindt. Mocht er desondanks toch verontreiniging plaats vinden dan dient dit tot buiten het Natura 2000-gebied te worden afgevoerd.
3. Vrijkomend gebiedsvreemd materiaal dient tot buiten het Natura 2000-gebied te worden afgevoerd.
4. De uitvoering van de werkzaamheden leidt tot een herstelopgave die in nader overleg met de provincie Zeeland zal worden bepaald.
5. De houder van deze vergunning is verplicht deze op eerste verzoek te tonen aan personeel van de politie, de provincie Zeeland en de Algemene Inspectie Dienst.
6. Bij het niet nakomen van de voorwaarden van de vergunninghouder kan deze vergunning te allen tijden ingetrokken worden of kunnen nadere voorwaarden worden gesteld.
7. Bij het niet nakomen van de voorwaarden wordt vergunninghouder geacht niet te beschikken over een vergunning.
8. De aanvang van de werkzaamheden dient te worden gemeld aan de medewerker Natuurbeschermingswet van de provincie Zeeland mevrouw M. Pross, tel.: 0118-631988.

Deze vergunning is geldig tot en met 31 december 2009.

Tegen dit besluit kunt u (en dat geldt voor iedere belanghebbende) schriftelijk bezwaar maken.

Het bezwaarschrift richt u aan:

Gedeputeerde staten van Zeeland, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg.

In uw bezwaarschrift neemt u tenminste op uw naam, uw adres, de datum, tegen welk besluit u bezwaar maakt en waarom, alsmede uw handtekening.

U moet het bezwaarschrift binnen 6 weken na de dag waarop dit besluit is bekend gemaakt indienen. Doorgaans is dat de dag na de datum van verzending (zie boven). Overschrijding van de termijn kan er toe leiden dat met uw bezwaren geen rekening meer wordt gehouden.

Indien u overweegt bezwaar te maken, wordt u desgewenst een informatiefolder toegezonden. U kunt deze aanvragen via telefoonnummer 0118-631260. U kunt deze informatie ook downloaden via www.zeeland.nl/bestuurenorganisatie/bestuur/bezwaar-enberoep.

Voor de goede orde wijzen wij erop dat het bezwaar niet de werking van het besluit schorst. Op grond van art. 8.81, lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht kan de indiener van een bezwaarschrift bij de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State een verzoek om een voorlopige voorziening indienen, indien - gelet op de betrokken belangen - onverwijld spoed dit vereist.

Uw verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening richt u aan:
Voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.
Voor de behandeling van een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,
namens dezen,

drs. D.C. Kruis,
hoofd Afdeling Landelijk Gebied en Water.

Uw verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening richt u aan:
Voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.
Voor de behandeling van een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,
namens dezen,

drs. D.C. Kruis,
hoofd Afdeling Landelijk Gebied en Water.